

Nr 123.

Av herr Nilsson, Johan, i Skottlandshus, om upphävande eller suspension av lagen om arbetstidens begränsning.

Vid urtima riksdagen 1919 antog riksdagen i huvudsak den kungl. proposition med förslag till lag om arbetstidens begränsning, som då förelåg och vilken sedermera blivit av Kungl. Maj:t utfärdad såsom provisorisk lag att gälla för visst arbete från den 1 januari 1920 och för annat från den 1 juli 1920 till och med den 31 december 1923, alltså under en tidrymd av 4 resp. 3 $\frac{1}{2}$ år.

Vid behandling av detta lagförslag i riksdagen påpekades de ödesdigra följder, som skulle uppstå, därest en lag av denna beskaffenhet blev av statsmakterna godkänd, och i detta hänseende hava icke heller sådana följder uteblivit. Vårt land står just nu inför strider, som uppkommit på grund av nämnda lag och som gälla icke blott huruvida arbetarna skola erhålla full kompensation i avlöning även för de timmar, som de förut arbetat men vilka nu skola bliva fritid på grund av lagens bestämmelser om 48 arbetstimmar i veckan, utan även huruvida inom en stor industrigren arbetsgivarna skola kunna fullt tillgodogöra sig den starkt förkortade arbetstid, som efter lagens införande står dem åter. Såsom vid urtima riksdagen förutsades, har sålunda i stället för arbetsfred lagen just bidragit till att skapa stridigheter på arbetsområdet. I den kungl. prop., som förelades lagtima riksdagen 1919, framhöll statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet att det i och för sig icke var något att invända mot den mening, att i stort sett en ökning av arbetsprestationen borde vara att motse med 8-timmarsdagen, samt att det ock i åtskilliga fall kunnat konstateras att den totala dagsprestationen efter 8-tim-

marsdagens genomförande icke minskats och stundom till och med ökats. Att en sådan ökning av arbetsintensiteten med arbetstidens förkortning skulle kunna ifrågakomma, bestrides nu från arbetarehåll, och därav har föranlets yrkandet av full kompensation. Från lagens motståndare framhölls gent emot den kungl. propositionens påstående om arbetsintensitetens ökning, att sådan i de flesta fall icke vore att förvänta och att därför lagen icke borde antagas, då en nedsättning av arbetets effekt i dessa tider skulle bliva till stor skada för vår produktion.

Från regeringen framhölls emot de olika invändningar, som gjordes mot lagens antagande, att handhavandet av densamma skulle ske med stor urskiljning och att lagen medgäve undantag, vilka skulle kunna göra densamma mer smidig och anpassbar för de olika förhållandena. Huru härmed förhållit sig, har man nog samt erfarit genom de många utslag, som redan erhållits från arbetsrådet, beträffande framställningar om undantag och uppskov med lagens behandling.

Det torde icke vara något tvivel underkastat, att icke lagen ifråga kom till utan att ha föregåtts av det grundliga övervägande, som bort föregå en lag av denna utomordentligt ingripande beskaffenhet. Karakteristiskt i det fallet är, att den utredning, som bort föregå lagens behandling och som även blivit igångsatt, icke ens förelåg i fullständigt skick, när den kungl. propositionen till lagtima riksdagen 1919 författades, och föranledde icke heller sedermera någon ändring i den kungl. propositionen, som avlämnades till urtima riksdagen samma år, ty denna var — med undantag för en del mindre skärpningar i lagen — i stor sett oförändrat lika med förslaget till lagtima riksdagen. Hade man önskat, att en verklig utredning av lagens verkningar skulle föregå dess antagande, borde naturligen den fullständiga utredningen först ha avvaktats, och med icke mindre skäl hade man då bort kunna förvänta, att Kungl. Maj:t berett de olika myndigheter, till vilka frågan remitterades för yttrande, därför erforderlig tid, vilket emellertid icke var fallet. Då lagen avslogs av Första kammaren vid lagtima riksdagen hade man väl ock kunnat förvänta, att regeringen, på grund av den utredning som då framlagts från kommittén, hade företagit en bearbetning av lagen och även utsänt densamma till förnytt yttrande av vederbörande myndigheter och av de båda intresserade parterna, arbetsgivare och arbetare, innan den ånyo förelades riksdagen. Hela behandlingen av denna fråga tyder på att regeringen handlade efter en på förhand intagen ståndpunkt, och att den kungl. pro-

positionen blivit sådan som den blev alldeles oavsett föreliggande utredningar och yttranden.

Det är sant, att åt lagen gavs endast en provisorisk karaktär i betraktande av, som det uttalades i den kungl. propositionen vid lagtima riksdagen, de abnorma förhållanden som då voro rådande i den industriella produktionen. Lagen betraktades sålunda av regeringen såsom mer eller mindre ett experiment, vilket man ansåg sig böra framkomma med, i trots av att just de åberopade abnorma förhållandena bort föranleda till uppskov med lagens framläggande, till dess att mera normala förhållanden återinträtt, som gjort det möjligare att bedöma lagens verkningar. Att Kungl. Maj:t emellertid givit lagen denna provisoriska karaktär gör det möjligt för dem, som på grund av reservationer till utskottsbetänkandena eller vid debatter i kamrarna motsatt sig lagens antagande, att nu påyrka dess upphävande.

Men även i övrigt kunna anföras starka skäl för att ett dylikt upphävande bör äga rum. Sedan lagen antogs har det nämligen visat sig, att varuknappheten icke avtagit, och att följderna av denna varuknapphet fortfarande göra sig gällande i mycket hög grad på alla områden. Klart är därför att tidens lösen måste vara ökad produktion, mer arbete. Att jag icke är ensam om denna mening framgår av de många uttalanden från olika länder, som föreligga från ledande statsmän om nödvändigheten för Europas folk att öka produktionen, att öka arbetet. Den hjälp, som dessa folk påkalla från Amerikas Förenta Stater, mötes från ledande håll i detta land med det naturliga svaret, att Europas folk måste öka sin arbetsproduktion åtminstone till samma höjd som Förenta Staternas folk.

Vid lagens framläggande förklarades från regeringens sida, att den s. k. 8-timmars-arbetsdagen vore att betrakta såsom ett internationellt faktum, vilket emellertid från vår sida bestreds. Man utgick tydligen därifrån, att de stora länder, som ännu icke genom lagstiftning fastslagit begränsningen av arbetstiden till 48 timmar i veckan, skulle komma att inom kort införa dylik lagstiftning, och vårt framhållande av att man väl i varje fall borde avakta resultatet av den stora konferensen, som hösten 1919 skulle sammanträda i Washington, förklingade ohört. Nu har emellertid denna konferens ägt rum och har man där visserligen kommit till ett resultat, att 48 timmars arbetsvecka bör vara lämpligt att införa, men härvid äro åtskilliga ytterst viktiga omständigheter att taga i betraktande, omständigheter som stärka oss i vår uppfattning, att den hos oss införda lagen åter igen bör upphävas. Sålunda är det ett märkligt faktum, att Förenta Sta-

terna, i vars huvudstad konferensen hölls, icke deltog i konferensen, samt att det är ytterst tvivelaktigt huruvida detta stora industriland kommer att i fortsättningen antaga en dylik lag eller icke. Det sistnämnda torde kanske vara det sannolikaste, då man betänker det starka sinne för realiteter som kännetecknar detta folk, men om lagen icke där antages, är det mycket antagligt, att även det angränsande Canada följer Förenta Stater-
nas exempel. Huru ett annat stort industriland, England, i så fall kommer att ställa sig, vill jag icke förutspå, men ovissheten i detta fall ger den starkaste anledning att påyrka lagens upphävande.

Slutligen må det framhållas ett annat faktum från konferensen i Washington, nämligen att från den lagstadgade begränsningen av arbetstiden skulle betydande lättnader medgivas Japan och en del andra utomeuropeiska länder. Den, som känner Japans ivriga expansionslust och expansionskraft på det industriella området, måste härav fattas av obehagliga farhågor för den konkurrens, som därifrån kan komma. Men icke blott att vissa länder sålunda icke antagit och sannolikt ej heller komma att antaga lag om 48 timmars arbetsvecka gör ett upphävande påkallat. Från olika håll framkomma de starkaste tvivelsmål om lämpligheten av att i dessa tider genomföra lagen. Sålunda har nyligen från ansvarigt håll i Frankrike starkt framhållits, hurusom den där antagna lagen om begränsning av arbetstiden icke får genomföras, så att därigenom åstadkommes någon produktionsminskning. Och allmänt höras där uttalanden gående ut på, att lagens tillämpning måste av den nya kammaren uppskjutas, då man inser, att landets finanser ej tillåta de utgifter, lagen skulle medföra. För järnvägarna skulle driften fördyras i utomordentlig grad, och för övrigt kan icke så mycket folk anskaffas, som skulle bliva erforderligt för trafikens uppehållande.

Det lär vara otvivelaktigt, att de lagförslag, som antogos på konferensen i Washington, tillkommo i stor hast och utan grundliga förberedelser, vilket säkerligen kan komma att medföra många ändringsförslag före ratifikationerna av desamma. I tvenne viktiga fall går lagen icke så långt som den i vårt land antagna. Detta gäller beträffande arbete vid verk med kontinuerlig drift och beträffande bestämmelserna om övertidsarbete. Vad angår arbetstiden vid sådana arbetsplatser, där kontinuerlig drift förekommer, har man vid lagens behandling påpekat det orimliga uti att icke en skiftindelning på tre skift, vardera å 56 timmar i veckan, här skulle få gälla. Vid vad sålunda anfördes fästes icke det ringaste avseende, oaktat det var klart, att de största vådor och olägen-

heter skulle bliva en följd därav. Det är väl att antaga, att de, som här framlagt och genomdrivit lagen, skola med det allra snaraste låta sig angeläget vara att härutinnan företaga en förändring. Samma torde väl vara att förvänta beträffande möjligheterna för arbete å övertid, som i den svenska lagen äro ytterst snäva.

Men även om detta och andra uppenbara felaktigheter i lagen varda rättade, står dock kvar, vad ovan framhållits, att stora industriländer ännu icke genomfört dylik lagstiftning, och att det är synnerligen ovisst, om de komma att göra det. Även om vissa andra länder antagit en dylik lag, blir för vårt relativt fattiga land det likväl ytterst svårt att upptaga den ojämna kampen med dessa andra länder, som äro mera rikt utrustade än vi på naturliga produkter, och i vilka förutsättningarna för industriell drift äro ofantligt överlägsna dem i vårt land. Motståndarna mot lagen ha vid de ovan anförda tillfällena upprepade gånger framhållit, hurusom förhållandena i vårt land äro så olika gent emot andra länder och så olika inom olika industrigrenar i det egna landet samt icke minst så olika inom olika delar av vårt vidsträckta land. Ingen hänsyn har tagits till detta. Att i vårt land förekommer en stor skillnad i dagarnas längd under vinter och sommar, som i de nordliga delarna övergår till att vara en ytterst kort dag under vintern och en snart sagt obegränsad dag under sommaren, har man icke velat fästa det ringaste avseende vid. Lika litet beträffande olikheterna inom olika industrigrenar. Hos oss förekommer en verkstadsindustri i stor skala, där arbetet bedrives i huvudsak som i de stora industriländerna, men lagen är även tillämplig på en mängd andra industrier och arbeten, vilka äro ojämförligt mycket mer likartade med jordbruks- och skogsarbete än med verkligt industriarbete. Ingen hänsyn har tagits till dessa olika förhållanden, och slutligen, ej minst, genom lagens tillämpning på dylikt arbete framträder oemotståndligt jämförelsen med jordbruket, där ingen begränsning i arbetstiden nu föreligger. För det svenska jordbruket blir det en olycksdag, därest samma begränsning i arbetstiden införes som i den här nu gällande provisoriska lagen på andra områden, men den dagen kommer och lärer väl icke kunna undvikas, då väl i längden icke den oegentlighet kan upprätthållas, som ligger däruti, att en arbetare i jordbruket skall arbeta under längre tid av dagen än en honom kanske närboende arbetare uti en industri, som kanske kräver ett lättare och behagligare arbete under allenast 8 timmar.

På grund av vad sålunda framhållits, hemställer jag,

att riksdagen må för sin del besluta, att lagen om arbetstidens begränsning av den 17 oktober 1919 skall omedelbart upphöra att gälla eller åtminstone tillämpningen därav inställas tillsvidare.

Stockholm den 22 januari 1920.

Joh. Nilsson,
Skottlandsbus.

I motionen instämma:

K. J. Gustafsson. Ludvig Widell. J. B. Johansson. K. J. Ekman,
Jönköping.

Joh. Carlsson. P. M. Olsson. J. W. Spens.

Herman Rogberg.
